

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
részek és hirdetési díjak küldendők. ::

Egy félszázad.

Ünnepi beszéd. Elmondta: **Baltazár Dezső dr.** püspök,
a Debreczeni Városi Dalárda ötven éves jubileumán.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Nagyérdemű Közönség!

Mikor a megtisztelő fölszólításnak engedve, a Dalegylet emez 50 éves jubileumán az ünnepi beszéd tartására vállalkoztam, tudatában voltam annak, hogy olyat teszek, ami az én állásom természetével teljesen megegyezik. Az Istent szolgálom, az ő törvényét: a szeretetet. A békességnek, egybekapcsolódásnak, kiegyenlítésnek, összhangnak, segítő alázatosságnak ama törvényét, amely nélkül szétomlik a rend, a társadalmi termékeny kölesönhatás: viszont általa emelkedik a jólét, tisztább lesz a szív, világosabb a lélek, sokasodik a nemes gyönyörűség. Ezt a missziót a dalegylet a dal hatalmával végzi. Tehát más eszközökkel ugyan, de ugyanazon a téren, ugyanannak a célnak szolgálatában, a szeretet nagy templomának küszöbén találkozunk. — A „Debreceni Városi Dalegylet“ 50 esztendőt töltött a szív- és lélek-nemesítés szolgálatában. Félszázad általában véve nem nagy idő. Az örökkévalóságban az enyészetnek egy lélekzetvétele. De viszonyítva elég nagy. Kitesz egy közepes emberéletet. Olyan szakadék a változások vulkanikus területén a múlt s jövő között, amelybe országok temetkeznek bele s amelyből egész új világok emelkednek elő. Csak magát hazánkat véve is, ez alatt bontakozott ki az új magyar alkotmányos élet az abszolutizmus vasbilincseiből. — Király és nemzet alkotó egyetértése ez alatt rakta le a modern Magyarország alapjait s ez alatt szilárdult meg a második ezredév diadalára bátran számító nemzeti erő. 1863 az alakulás esztendeje. Súlyos, gyászos esztendő. Az alkotmányos szabadság átmeneti fellelékezése után ismét ránehezedett az önkényuralom. Leforrázott mezők, kiégett barázdák felett sápadtan barangolt az inség. Bilincsebe tördelt kezekre az éhenhalás könye

csordult. Szabadság iránti szomjúság, kenyér utáni éhség gyötrelme dúlt a lelkeken, a testeken. Ebből a nagy lélek- és élettani feszültségből — mint gyöttrött kagyló a drága gyöngyöt — termelte ki a társadalom lelke a „Debreceni Városi Dalegylet“. Valóságos törvényszerűsége ez az emberi lélek világának, hogy a nagy eszmék, szép alkotások gyémántja a vívódások kohójában születik. Martyrok ajkán zendül meg az igazság ellenállhatatlan hatalma. Nagy tragédiák kataklizmája szórja tele az élet fővénnyét a lelki gazdagodás aranyporával. Az a legszínesebb, legillatosabb virág, amit a nap forrósága s a zápor verése szabadon nevel.

A kettős nyomorúság szürke égboltja alatt pacsirtaének zendült most 50 esztendeje. A városi dalegylet tavasz hírnöke lett. — Debrecen város társadalmát vezette, követte, formálta és emelte a kifejtett nyár mostani koráig, amikor a sok érdem és dicsőség tele csúre előtt a boldog öntudat fenségével emeli magasra lobogóját.

Misszióját a honfibanat vigasztalásával kezdte. A fásult lelkeket felengesztelte a gyönyörűség hullámaiban és amikor zárva volt a tanácskozó terem ajtaja, amikor az igazságot költőnek, tudósnak a lelke-szíve titkán visszafajtvá kellett tartani: amikor se sirni, se nevetni, se vigasztalni, se bátorítani nem volt fennhangon szabad, akkor a dalegylet a legbűvösebb isteni adománnyal, az emberi hanggal, ezzel a legtermészetesebb, legősibb beszéddel kezdte és folytatta a magyar nemzeti politikát s egyik termékeny tényezője lett a nemzeti lélek új erejének, melynek fölénye előtt megértő méltánnyal hajolt meg maga a korona is.

Ezután a dalegylet a könyvek törléséhez fogott. A közjótékonyosság áldott munkájában előljárt az összes társadalmi tényezők között. Dalába felfogta a sok panaszt és sóhajtozást. A művészet magaslatáról belesírta a megértő lelkek mélységeibe, ahonnan áldozatok kincsét emelte ki s helyezte az emberszeretet szent oltárára. A felsegített nyomorúság áldó keze

szórja reá hála szent koszorújainak virágait nemcsak e városban, e hazában, hanem kint Törökországban s az eltiport lengyelhonban is, ahol Debrecen nemes városának hírét, nevét ennek a dalegyletnek a zászlója büszkén lobogtatta.

A hatalmas kálvinista Róma komolysága, egyszerűsége, tisztasága, világossága, tudománya, gazdagsága és ereje ott járt géniusként e dalos sereg előtt s benne művészi formák varázsával parancsolt tiszteletet s szerzett dicsőséget.

S ez ősi város kulturéletében is megtalálta ez a dalegylet a maga irányító szerepét. Debrecen a magyar nemzeti nyelv, kultúra s magyar nemzeti államszeme tudományos szolgálata által szerzett érdemeivel versenyen kívül áll az összes magyar városok között. Hivatásának és szolgálatainak, érdemeinek és dicsőségének koronáját: az egyetemet most várja méltó önérettel magasra emelt homloka. Az egyetemre rászolgált százados érdemeivel. A pénzt érte csak felülfizeti. Az egyetem eszméjét a „Debreceni Városi Dalegylet” vetette fel először nagyobb arányban; mikor a múlt század kilencvenes éveinek derekán két hatalmas egyetemi hangverseny akkordjaival ébresztette fel s zengte ki a lelkek aluvó reménykedését, amely imé a valóra válás közvetlen küszöbéig jutott.

A szerzett érdemek és diadalok méltatásával Debrecen városa s társadalma nem maradt adós. A győzelem trofeumaival hazatérő dalegyletet nem egyszer részesítette a triumfátor megkülönböztetett ünnepeiben s maga a város a közelmúltban a dalegylet tervezett otthona számára telket adott. A lelkekben való hódítás tehát az édes anyaföld egy darabjának birtokában is testet öltött, felmagasztalódott. A felmagasztalódás azonban csak akkor éri el az érdemek valódi fokát, ha állani fog az otthon is. S itt a társadalomra vár önmagát megbecsülő, megtisztelő föladat.

Tisztelt közönség! Szeretet tenyerén kell hordozni, féltő gond anyai ápolásával körülhízelegni, paizsra emelni és dicsekedve mutogatni egy olyan társadalmi és kulturtényezőt, amely nem a mai kor divatja szerint osztály- és felekezeti különbségek mérgezett intencióival akarja széttepedni az egységes magyar társadalmat, hanem amely a nevében is, törekvéseiben is kifejezésre jutó általános szempontok szerint, szeretet lelkével, művészet ihletével, önzetlenség méltóságával hozza foglyul a lelkeket a megértő egység templomába.

Ez a lélek uralkodjék és diadalmaskodjék a „Debreceni Városi Dalegylet” mindnyájunk által dicsőségesnek imádkozott jövődjében.

Az ének.

A Debreceni Dalegylet 50 éves jubileumi ünnepe s ez ünnepélyen a legrégebb városi (nem a kollégiumi, mert az csaknem 2 százados) énekkar vezetői iránt megnyilvánult közelismerést tolmácsoló ünnepi beszéde arra indít, hogy az egyházi énekkarok szervezéséről elmélkedjem és hogy a lelkészképzés kiterjesztését erre a mezőre is megsürgessem.

Azok között az egyesületek közt, amelyekkel a lelkész egyházközségét apróbb szervezetekre oszthatja, az egyházában képviselt híveket legtermészetesebben társadalmisíthatja, első helyen áll az egyházi énekkar. Első helyen azért, mert ennek az énekkarnak működése a társadalmi szereplés mellett főleg a templomra, a temetési alkalmakra és a vallásos estékre esik.

E mellett a közszolgálat mellett a zenében, az éneklésben való előhaladás se kicsinylendő. A legénység sa nép ezekben az egyesületekben szokik legkönnyebben a nemes fegyelemhez s a fegyelemen kívül mily végtelen kincs és érték van még magában a zenében, az énekművészetben is!

A zoltárírónak ez volt öröme és boldogsága: én az Urnak énekek mindaddig, amíg élek. Nekünk magyaroknak is ebben az irányba esik legrégebb visszaemlékezésünk. A görög követeknek nem Attila zord harcosai tűnnek szemökbe, hanem az egyszerű fatányérok, kúpák és a pompás énekesek. Szent Gellért püspököt is a magyar szolgáló leány dalolása, a magyar dalnak egyszerű motívumai hatották meg, midőn az örökkévalóság felé Budára utazott.

Isteniszteletünkben és az összes művészeti elemek közül az emberi hang érvényesülhet a legteljesebben. A katonaságnál eszközölt zenekésztségi és képességi felvételekből is az tűnik ki, hogy népünknek hajlandósága és tehetsége is van a zenére. (Ezt bizonyítják a feltűnedező magyar zenei nagyságok is.) Minden körülmény arra indít, hogy a zenét, az énekművelést felkaroljuk, iskoláink és egyházaink számára hasznosítsuk és a magyar néplelek mélyítését ezáltal is előmozdítsuk.

Énekkarokat kell hát alakítani minden egyházban és pedig elsősorban az ismétlő iskolásokból, akiknek a tantervébe az ének beillesztendő. (Nagy helyeken, az alföldi nagy egyházakban mily szépen énekelhetnének ezek az ismétlő iskolásokból alkotott vegyeskarok a most üres karzatokon.) Azután következéne a külön leány és legény karok s végül a férfikar, melyhez a tanítók is tartoznának. Betetőzhetné az egészet a zenekar. Mert az instrumentális zene művelését sem kellene tisztán csak az új magyaroknak

MANDEL LIPÓT cipő árúháza Piac-u. 28.

Bevésett egység-árak: 12.—, 16.—, 20.—, 24.— korona.

átalengedni. (Nincs azoknak erre semmi különösebb elhívásuk és tehetségük is csak annyiban, hogy a zene szokott keresetmódjuk, mesterségük, melybe gyermekkoruktól fogva bele nevelődnek.) Mind e célra most a lelkész, ha magánúton nem képezte magát, alig kap az iskolában valami útravalót. Rá van utalva tehát tanítójára. A nagyobb egyházakban s ott, ahol tanító van, nem is lesz fennakadás. A tanító, aki hivatása szerint az instrumentális zenében is nagyobb jártasságot tartozik felmutatni: ha az egyház az énekkarok vezetésében kifejezett tevékenységét honorálja, szívesen közre fog működni lelkészszel a jócél érdekében. Azonban a kisebb egyházakban, vagy ott, ahol nincs felekezeti tanító, mégis csak magára a lelkészre vár a dolog; a lelkési képzés keretében kell hát gondoskodni arról, hogy a lelkész zenei tekintetben is megállhassa helyét.

Itt vár különösen nagy hivatás a debreceni egyetem mellett felállítandó lelkészképző intézetre, amelynek tantervébe ez a zeneképzés, a speciális lelkési nevelés, gyülekezet vezetés és adminisztráció feladatai mellett okvetetlen beillesztendő.

A fokozottabb zenei képzésnek a nagyobb egyházban szolgáló lelkészek is hasznát fogják venni. Nagyobb egyházakban még nagyobb súly esik az énekkarokra. Debrecen egyháztársadalmi életében nagy szolgálatot végezhetnének a különböző iskolák mellett alakult egyházi-utcai énekkarok, ha ilyenek lennének. Hátha még arra is gond volna, hogy a kántorok valamelyike zenészeti akadémiát végzett tanár és előadó művész is legyen s mint karnagy is foglalkoztassék.

Ma e téren a világi zenedék vezetnek és hasznosítják az egyház szolgálatában álló jeles erőket. Ez megfordítva is elképzelhető. A mi egyházunkban is lehetnének olyan zenetanárok és karnagyok, akik a városi különböző dalegyletek vezetésére is befolyással bírnának. Sőt, hol van az megírva, hogy zeneakadémiákat mi is nem állíthatnánk?

Azokban a nagy alföldi és nem alföldi városokban, ahol mi is ott vagyunk és pedig sokszor a vezetők közt vagyunk, ilyen intézmények több helyt nagyon is felférnének. Befolyást, jövedelmet lehetne szerezni ez úton s ami legfőbb: szolgálatot lehetne végezni, amely szolgálat magának az egyháznak is javára válnék. Hódmezővásárhelyen, Szegeden, Aradon is esetleg valóságos közszükséglet pótolna az ilyen vállalkozás és zenekonzervatóriumok felállítása. Itt Debrecenben több magánintézet megél a városi zenede mellett. De mind a főgimnáziumnak és akadémiának, mind a felsőbb leányiskolának (leánygimnáziumnak) és tanítónőképezdének csak egy énektanára van. De ha tíz lenne is, akkor is lehetne működésüket tanfolyamok szervezésével hasznosítani.

Azonban ne nézzük a közvetlen hasznot, csak azt, hogy az ének, a zene hozzátartozik istenítésze-

letünkhöz, a zene- és ének iránti hajlam benne gyökerizik népünkben, hogy legrégebb visszaemlékezéseink is ide vágnak. Szeretünk énekelni. Országos, egyház és magán alkalmakon; szeretjük a zenét, minden alakban és minden helyen (még ebédek alkalmával is, pedig ezt még Kant is helyteleníti); ez az egyetlen faja jóformán a művészetnek, melyet egyházunkban, templomainkban sem korlátoznak dogmatikai tekintetek; a vallásosság emelésére, lelkünk mélyítésére, egyháztársadalmi szolgálatra s ebből kifolyó megbecsültetésekre az ének, a dal, a zene útján juthatunk legkönnyebben; (Tompa még zsindey készítésre ezt szerette volna felhasználni, a másik költő Erdélyi a bércnél és éneknél nagyobbna mondja a dalt); az a nagy meleg ünneplés és megtiszteltetés, amelyben a Debreceni Városi Dalegyelt 50 éves jubileuma alkalmával méltán részesült, (nem kisebb tekintély, mint maga püspökünk mondta a jubiláris közgyűlésen az ünnepi beszédet) bizonyos módon nekünk is példát mutathat s ránk hatást gyakorolhat. Ennek a hatásnak abban kell nyilvánulni, hogy a zene és énektanításra iskoláinkban, egyházainkban, társadalmunkban nagyobb súlyt helyezzünk és e művészeteknek egyházunkban és az életben nagyobb szerepet biztosítsunk.

A jövő kántorai.

E beces lap hasábjain még 1908 augusztus havában kizárólag tapasztalati alapon igyekeztem rámutatni ama fontos körülményre, mennyire szükséges, hogy különösen alsófokú népoktatási intézeteinkben, respective a népiskolákban okleveles, képzett tanítóinknak helyet engedjünk, vagyis, ha már oklevélhez juttattuk őket, gondoskodjunk alkalmaztatásukról is, annyival inkább, mert az állás nélküli férfi tanítóink száma nagyon megapadt. Nagyon sokan voltak még akkor e kérdésben velem ellentétes nézetben, sőt vannak még ma is, kik nem tudják azt megérteni, hogyan lehet ez? Hiszen a tanítóképzők száma nem apadt, sőt szaporodott is az utóbbi időkben. A kérdés mindenesetre sokoldalú, többszörös hozzászólást igényelhet, sok helyen más-más okokra vezethető vissza, de a különböző magyarázatokból feltétlenül elfogadható és kimagaslik az a három indok, amely az én nézőpontomból tekintve, világosan megmagyarázza férfi tanítóink s közelebről a református kántortanítók számának apadását.

Az első indok az, hogy ma már kevés a református tanítóképzők száma. A tiszántúli egyházkerületben tudomásom szerint csak Debrecenben van egy fikepző. Ez az egy képző hivatott tehát arra, hogy ennek a nagy egyházkerületnek kántortanítói szükségletét ellássa. Hát ugyan elképzelhető-e ez a református iskolák ama nagy számával szemben, amely az utóbbi időben eléretett? Hiszen a múltban is csak

Református zsolttárok és imakönyvek

bárhol hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debrecen legrégebb

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

*

abban keresendő a megoldás elegendősége, mert egy másik körülmény jött segítségül, amit éppen nagy fontosságánál fogva második indok gyanánt említek fel én is, t. i., hogy az elmúlt négy évtizedben igen sok volt és van még ma is református kántortanítóink között olyan, akik részint teológiát végeztek s mint ilyenek mentek ki a rektoriákra s ott is maradtak; részint nagyon sok volt és van még ma is, akik alkalmazást nyertek előzetesen egyes tanítói állásokra s a tanítói oklevelet később, sokszor nagyon későn szerezték meg. Egy 1877-ben kiadott miniszteri rendelet aztán nagyon kedvezően intézkedett ezen eredetileg oklevéllel nem bíró tanítók véglegesítése ügyében, úgy, hogy megmaradhattak állásaikban, nyugdíjigényt szereztek s végezetre az idő megérlelte őket s ma már részben elhaltak, részben pedig nyugdíjban vannak s csak egy igen kis percent az, mely még mindig szolgálatban áll.

A harmadik indok: az egyes református iskoláknál az állások szaporítása. Az állások önkéntes szaporítását előidézte egyrészt az általános szaporulat következtében az egyes tantermekben mutatkozó nagy túlszűfolttság, másfelől az a körülmény, hogy az 1907. évi 27. t.-c. életbe lépven, a kultuszminiszterium a kérelmező iskolafentartóknak engedélyezte ugyan az esedékes megillető államsegélyt, de már minden 100 tankötelest elérő vagy azt meghaladó iskolánál a fejlesztést is elrendelte. Egyházaink belátták a fejlesztés szükségességét s mert az új állások szervezésénél tekintélyes államsegély volt kilátásba helyezve, a tanítói állások száma az utóbbi 6 év alatt rohamosan emelkedett. De beszéljenek világosabban a számok. Tankerületemben az 1904. évben itt talált református tanítói állásokból ma van: 243; a jelenlegi református tanítói állások száma: 313. Szaporulat tehát 70. Ebből a tanítónői állások száma ma: 76; régi állás belőle: 15; az újonnan szervezett és betöltött tanítónői állások száma ma már: 61.

Ime, ezek a fő okai annak az igazán nagy tanítóhiánynak, melyet ma már minden érdeklődő világosan konstatálhat s melynek bekövetkezését évekkal ezelőtt e b. lap hasábjain bejelentettem.

Ezelőtt elvéve történt meg, hogy egy-egy református iskolához a pályázat rendjén nem akadt férfi, illetve kántor-tanító, ma már egymást éri az ilyen sajnálatos eset s a helyzet évről-évre rosszabb lesz. Az általános fizetésrendezés a legközelebbi időben valószínű, hogy nagymérvű nyugdíjazást von maga után, az iskolafejlesztések befejezve sohasem lesznek, a halandóság is bizonyos mértékben kiveszi a maga percentjét, nagyon sok állami és községi iskolához szükséges református kántori oklevéllel is bíró tanító, oklevelet nyer pedig Debrecenben évenként 30—40 tanító, de azokból 20—25 kántor-tanítónál többre számítani alig lehet. Joggal kérdehetem-e, ugyan hát miből lesz fedezve már csak a legközelebbi jövőben is a tényleges kántor szükséglet?

Az a gondolat, hogy esetleg majd alkotunk külön kántorképzőket, ahol bizonyos előképzettség feltétele

mellett kizárólag csak kántori okleveleket lehet szereztetni, nem oldja meg a kérdést, mert hiszen a városokban alkalmazott kántorok egyszersmind hitoktatók is; viszont vidéken a tanítói javadalmi jegyzőkönyvekben biztosított kántor-tanítói illetmények legtöbbször szétválaszthatatlanok s így a külön kántori javadalmazás kérdése nagyon meg van nehezítve, illetve az egyházakra egy újabb külön terhet jelentene.

Hogy ezzel a kérdéssel már régebben foglalkozom, beigazoltam a nagyváradi református tanítónőképző legközelebbi képesítő vizsgálatán, amidőn minden erőmből oda hatni igyekeztem, hogy a jelöltek közül a kántori képesítés elől egy is vissza ne lépjen, jól tudván, hogy a közeljövőben a tér a nőkántorok előtt is megnyílik.

S hogy ez így van, álljon itt bizonyítékul az érolaszii református egyháztanácsnak 1913 november 2-án tartott gyűlésében hozott határozata, mely szóról-szóra így hangzik: „Egyháztanács a 2 hónapi sikertelen pályázathirdetésből látván, hogy tanítói állomásunk saját jól felfogott érdekünk csorbulása nélkül tovább már betöltetlenül nem maradhat, egyrésztől magunk biztosítása végett, másrésztől nevezett tanítónő ügybuzgóságát méltányolva, egyházunk üresedésben levő orgonista kántor-tanítói állomására Iványi Gizella oklevelés tanítónőt végérvényesen egyhangúlag megválasztja s megerősítés végett a nagytisztelendő esperesi hivatalhoz bejelenteni rendeli”. S a nagytisztelendő esperes úr, a kántor-tanítónő alkalmazására voltaképpen az egyházi törvényekben tiltó rendelkezést nem ismer, mit tehetett mást, minthogy a választást a maga részéről — az egyházmegye utólagos jóváhagyásának reményében — megerősítette s ma már az ügy az államsegély utalványozhatása szempontjából további hivatalos ellátás alatt áll.

Fentiek után, azt hiszem, teljesen felesleges és hosszadalmas volna tovább is igazolgatni azon állításom valódiságát, hogy általános tanítóhiány van, mely a kántor-tanítói hiánnyal karöltve jár. Az volna hát most a kérdés, hogy miképpen segítsünk rajta? E pontnál meg kell állanom, mert hiszen teljes tudatában vagyok annak, hogy ebbe a kérdésbe nekem beleszólásom nincs s fentiekkel is csupán az volt egyedüli célom, hogy az egyházkerület nagyrebecsült vezetőségének mindenre kiterjedő figyelmét erre a fontos körülményre felkérjem s nagyon hiszem, hogy annak bölcsessége a szükséges megoldást megtalálja oly rövid időn belül, mint amilyen sürgősnek az ügy érdeme azt megkívánja. Annyi mindenesetre való igaz, hogy ennek a nagy egyházkerületnek a keretén belül még egy tanítóképző nagyon elférne. A kerület oly sok nagy református gócponttal rendelkezik, hogy igazán hamarjában bajos volna döntenie a hely megválasztásában.

Viszont míg a kántortanítói hiány mutatkozik, illetve nem csökken, ajánlatos volna, ha nagyobb egyházaink leánytanítói állások megüresedése alkalmával oklevelés, képzett tanítónőket alkalmaznának,

„Meteor“ szálloda Budapest

VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légtűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes
vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

hiszen ha csak 8—10 újabb állást nyitunk is meg leányiskoláknál nőtanítók számára, ugyanannyi kisebb egyházat énekvezérhez juttatunk.

Utoljára emlitem meg, mint végszükséget, — de ezzel a gondolattal is meg kell barátkoznunk, — a kántor-tanítónők képesítését. Tudjuk, hogy vannak idegen államok, ahol rendszeresen nők végzik a kántori teendőket. Elvégezhetik azt nálunk is. Tény az, hogy különösen a jelenlegihez hasonló hideg téli időkben vagy sáros ősszel, temetések alkalmával a női kántorok helyzete nehéz, de elvégre az akadályok nem leküzdhetetlenek s ha egyszer vállalkoznak a funkcióra, eleget is tehetnek annak. Azt a koporsót nagyon sok nő és leánygyermek kíséri ki a sírhoz télen is, ősszel is, nagyon sokszor a községben lévő tanítónő is. Az aztán igazán nem nagy különbséget jelent, ha azt a néhány temetési éneket nem férfi, hanem női hang intonálja. Természetesen még nem állunk ott, hogy ezt nagyobb egyházakra is értsem, ahol sok a temetés s ahol kántor mindig lesz, hanem csupán a kisebb egyházakra, ahol a halottak száma 25—30 s ebből rossz időre esik 8—10.

Jelen soraimmal csak az volt a célom, hogy a tanítói, respective kántor-tanítói hiányra rámutassak, hogy hiány van, az a fentiekből kétségtelen, ha pedig a hiány kétségtelen, az valamely úton-módon feltétlenül pótlást, orvoslást igényel. Ha aztán az illetékes körök figyelmét bármily kis mértékben is sikerült erre a kérdésre felhívnom, céloimat elértem.

Nagyvárad, 1914 február 8.

Vasady Lajos,
kir. tanfelügyelő.

Boldogfalva—Búj.

(Folytatás és vége.)

2. Jelentés a Buj községi szövetkezet állásáról 1913. évben.

I. Hitelszövetkezet.

Bizony keserves esztendő volt.

Csak aggodalom, csak panasz. Jó, hogy vége lett ennek is és mégis csak megvagyunk. Sőt, ha úgy ünnepi napon szétnézünk az ünneplők ruházatán, senki sem mondaná, hogy rossz esztendő volt 1913-ban.

Bizony szerencse, hogy a Hitelszövetkezet látta el kölcsönrel a falut és így nem történt sem kamatfelemelés, sem felmondás, sem licitálás. Mi csak megmaradtunk a régi 6-os és 7-es kamat mellett, amikor másutt annyit szedtek, ahogy jólesett. És még az se volt elég, hanem felmondták a kölcsönt derűre-borúra és tönkretettek még gazdagnak mondott s tartott embereket is.

Hát beláthatja a falu népe, akinek belátása van,

hogy a szövetkezet a falu legnagyobb jötevője és ezt úgy kell pártolni, mint a jó szülőt a jó gyermekeknek.

Természetes, hogy a szövetkezeti forgalom nem volt olyan 1913-ban, mint máskor, de azért 142,700 korona értékű földkölcsönt csináltunk és végeztünk be. Most már ez is rendben van.

Pénzforgalmunkra nézve, az évi rendes számadás után következőket találtuk:

1. Belépett az év folyamán	16 tag
Kilépett az év folyamán	25 tag
Év utóján maradt: 498 tag	
2. Üzletész volt év elején	36,184 K — f.
Az év folyamán befizettek	4,925 „ — f.
Visszafizettünk	4,037 „ — f.
Év végén maradt 37,071 K 20 f.	
3. Váltókölcsön volt év elején	37,086 K 20 f.
Évfolyamán kiadatott	102,882 „ — f.
Évfolyamán visszafizettetett	106,837 „ — f.
Maradt az év végén: 33,131 K — f.	
4. Kötvénykölcsön volt	141,984 K — f.
Évfolyamán kiadatott	6,768 „ — f.
Évfolyamán visszafizettetett	17,574 „ — f.
Maradt az év végén: 131,178 K — f.	
5. Földkölcsön volt	23,313 K 84 f.
Évfolyamán kiadatott	142,700 „ — f.
Évfolyamán visszafizettetett	719 „ 72 f.
Maradt az év végén: 165,294 K 12 f.	
6. Betét volt az év elején	122,825 K 36 f.
Évfolyamán betettek	86,376 „ 59 f.
Évfolyamán visszafizettünk	83,548 „ 81 f.
Maradt az év végén: 125,653 K 14 f.	
7. Heti betét volt év elején	885 K 50 f.
Évfolyamán befizettek	527 „ 20 f.
Évfolyamán visszafizettünk	350 „ 80 f.
Maradt az év végén: 1,061 K 90 f.	
Az év folyamán összes bevétel volt	632,532 K 56 f.
Az év folyamán összes kiadás volt	630,054 „ 23 f.
Készpénz: 2,748 K 33 f.	

Érdemes a megjegyzésre az is, hogy az összes kölcsönök közül

5%-on van 2000 K a Fogyasztási szövetkezetnél.

5½%-on van 8100 K a róm. kath. egyház iskoláira.

6%-on van 57,643 K, az 1000 koronán felüli betáblázott kölcsönök.

7%-on van 96,566 K, az 1000 koronán aluli kölcsönök.

7%-on felül nincs kölcsön.

A betétekre nézve is érdekes az összeg szerinti megoszlás:

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme
↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig.

1—100 koronáig van . . .	116 betét
100—500 „ „ . . .	69 „
500—1000 „ „ . . .	34 „
1000 koronán felül van . . .	37 betét

A kölcsönösszegek megoszlása is érdekes, mely szerint :

1—100 koronáig van . . .	126 kölcsön
100—500 „ „ . . .	199 „
500—1000 „ „ . . .	49 „
1000 koronán felül van . . .	44 kölcsön

Parcellázásra adott földkölcsönök összege : 165,294 K. Az igazi szociális élet tükörei ezek bizonyára.

Most már, ha összegezzük a szövetkezet vagyona és terheit, az év végén a következő állapotot találjuk.

A szövetkezet vagyona :

Kötvény és váltókölcsönök	164,309 K	— f.
Központi üzletrésze	2,000 „	— f.
Központi betétre	820 „	68 f.
Fogyasztási szövetkezet üzletrésze a házas belsőség fel van véve	9,000 „	— f.
Tartalékalapunk van	7,809 „	78 f.
Készpénz a pénztárban	2,478 „	33 f.
Különböző bútorok értékéül	100 K	— f.

Ezek együtt : 186,677 K 79 f.

Terheink a következők :

Befizetett üzletrészek	37,071 K	20 f.
Betétek összege	125,653 „	14 f.
A puszta belsőség árába	2,000 „	— f.
Fel nem vett osztalékokról	251 „	96 f.
Kamatadóba	479 „	07 f.
Heti betétekért	1,061 „	90 f.
1913. évi jövedelemért	5,013 „	87 f.
	171,531 K	14 f.

Ha aztán a vagyonból kivesszük a terheket, marad a szövetkezetnek tiszta vagyonértéke 15,146 K 65 f.

Azonban a belsőség bizony nem 9000 koronát ér, csak ilyen kevésre van felvéve. A bútorok se 100 koronát érnek, hiszen csak egy kályha 140 korona volt és ha valóságos értéket nézünk, megér az az érték atyafiak között is 20,000 koronát.

Bizony ! mert az évi összes költségünk alig haladja meg a 3000 koronát. Csak ilyen csekély költ-

séggel lehet, ily csekély kamat mellett is jövedelmeket felmutatni, mert a szövetkezet nem egyéb, mint a nép javára való szolgálat.

II. Fogyasztási szövetkezet.

Úgy volna igazság, ha a Fogyasztási szövetkezetnek is minden tisztességes községi lakos tagja lenne, hogy így nagyobb volna az alaptőke és többféle tárgyat lehetne tartani, amire csak szüksége van az embernek, hogy ott lenne mindig a keze alatt. Mert bizony, abból a 3365 koronából, amit a tagok befizettek, nem nagy várat lehet építeni. Hát amit lehet, azt megépítettük. Évről-évre több portékát adunk el, s mióta megindultunk, átlag 2000 koronával több évenként az eladás. Így az 1913. esztendőben 42,750 korona volt az eladás.

Legnagyobb fogyasztási tárgy volt, mint mindig a só, liszt, petróleum, rizs, cukor, kávé, dohány. Ezekre van legnagyobb szükség. Érdeklőség kedvéért ide is írjuk, hogy például sóból elfogyott, még pedig konyhasóból 17,150 kiló 4116 K értékben ; marhasóból 2295 kiló 275 K 45 f. értékben ; lisztből 5706 kiló 2141 K 40 f. értékben ; cukorból 4199 kiló 4853 K 8 f. értékben ; rizsből 2450 kiló, 1169 K értékben ; petróleumból 3915 kiló, 1806 K értékben ; dohány-nemből 2251 K értékben ; szappanból 1536 K 96 f. értékben ; kávéból 1512 K 4 f. értékben ; váltó és bélyegjegyekből 1254 K értékben ; élesztőből 428 kiló, 684 K 80 f. értékben.

Ezek a főbb fogyasztási cikkek, melyek az emberi életben mindennap szükségesek, amelyek nélkül a legszegényebb ember sem élhet és amely cikkeknek jó, vagy rossz volta, olcsósága vagy drágasága, tiszta minősége, vagy hamisított volta, nemcsak a zsebünket érdekli, hanem az életünket is. Mert bizony, hiába vizsgálja a hatóság az ilyen bolti cikkeket, mégis sokat hamisítanak, piszkolnak, rontanak a hasznos emberek, s főképen szegény ember drága pénzért sokszor hitvány, megromlott portékát kap, s evésében, ivásában csupa mérget nyelt le. Hányszor történnek ilyen huncutságok ! Milyen fontos és hasznos dolog hát egy oly szövetkezés, ahol a portékák a legelső és legjobb gyárakból, raktárakból lesznek beszerelve, és tiszta, jó minőségben, a legolcsóbb áron adatnak a közönségnek és becsületesen, tisztességesen, emberszeretettel szolgálnak egy gyereknek is. Az ember élete annyi sok gondnak, munkának, nyomorúságnak, csapásnak van kitéve, hogy maga iránti legszentebb kötelessége az embernek elkövetni minden alkalmas eszközt, amellyel életét megkönnyítheti, bol-

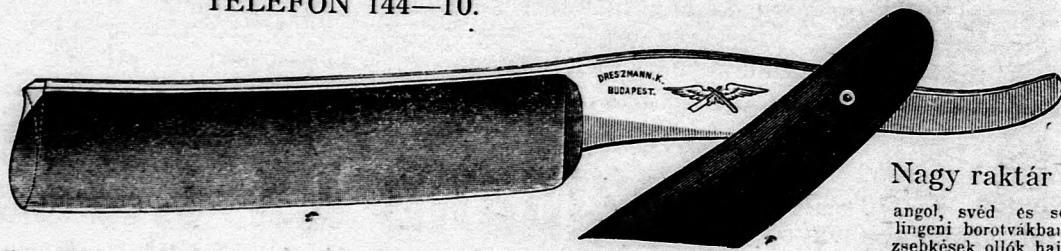
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készürülve s hajsál élesre fenve. Ango borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készürülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készürülés 1-20—1-60 kor., hajvágó gép készürülése 1-20—1-60 kor. A készürülések a saját felügyeiletem alatt történnék.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászati és kertészeti cikkekben.

dogíthatja erejét, egészségét növelheti. Azért adott a jó Isten eszet az embernek, hogy keresse mindig a jót, a hasznost és kerülje el a rosszat. És ezért kell szövethetnie, hogy amit egy vagy kevés ember meg nem tehet, tegye meg a több. Mert ha mindenki csak a maga hasznát nézi, akkor mindenki kárt vall; de a közjóból kijut mindenkinek a maga része is.

Gondoljuk csak el, ha nem volnának szövethetneink és az után a majdnem kétszáz ezer korona kölcsön után, nem 6—7% kamatot, hanem 10-et vagy 20-at is kellett volna fizetni és a bolti árakat is drágábban vennénk, csak egy év alatt is, hány ezer koronát veszítene a község, csak pénzben is, hát még időben, utánjárásban s egyéb veszteségekben!

Mindezek pedig arra ösztönöznek, hogy becsüljük meg ezen hasznos intézményeinket és legyünk pontosak a fizetésekben, hogy legyen miből meríteni, ha szükség van rá.

Az is érdekes, hogy havonként mennyi értékű portéka kél el?

Januárban	2650	korona
Februárban	3640	„
Márciusban	3460	„
Áprilisban	3720	„
Májusban	3260	„
Júliusban	3160	„
Júliusban	3400	„
Augusztusban	3300	„
Szeptemberben	3160	„
Októberben	3360	„
Novemberben	3300	„
Decemberben	3600	„

Összesen 40010 korona

Ez az eladás mind készpénzért történt, de ezenkívül hitelben is vásároltak, ami összesen az év végén 2740 koronát tesz ki. Ez a hitelezés nem mindig jó és szükséges, némely ember egész megszokja és nem vet számot magával. Mikor aztán kéri a hitelt, még megharagszik érte. Ezért műveltebb országokban már nem is ismerik a hitelezést, minden ember kiszámítja előre a maga szükségét és addig nyújtózkodik, ameddig a takaró ér. Igaz, hogy a szövethetben nem drágább annak sem, aki hitelbe vásárol, de másutt már meg kell fizetni a busás kamatját is. Leginkább csak rossz szokás a kontózás és az alkudozás, s arra kell törekedni, hogy leszokjunk mind-

kettőről. A szövethet arra is neveli az embert, hogy számító és becsületes legyen minden dolgában mert csak úgy boldogulhat.

Még csak azt említjük meg, hogy a Fogyasztási szövethetet összerakott tiszta tőkéje, amit tartalék-alapnak nevezünk, eléri már az ötödfélezer koronát. Lassan-lassan gyarapszik ez is, mert hogy nem a nagy haszonra, hanem az olcsóságra igyekszünk.

Minél okosabb a nép, annál jobban megbecsüli a szövethetet.

Az igazgatóság megbízásából:

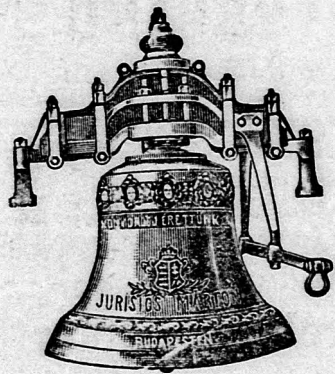
Andrássy Kálmán,
mindkét szövethet elnöke.

Az a bizonyos lélekharang.

— A mélyebb lelkési képzettség felett. —

Ama cikk megírása kezdetén: „Kell-e mélyebb képzettség a mai időben a lelkési álláshoz?” nagyon helyesen kezdi a tudós cikkíró, hogy sokáig tusa-kodott magában, vajjon megírja-e cikkét? Kár, hogy tovább ment, azaz megírta azt. Nem vonja senki kétségbe, hogy őt, a volt lelkészt, a jelenleg tanítói-cathedra tudós doctorát, az egyház iránti legjobb akarat vezette és a jelen egyházi életben előforduló sebek látása el is keserítette. De hát én Istenem! volt-e szükség olyan keserű epébe mártani azt a jó tollat; és vajjon ha olyan éles az, nem jobb lett volna-e azt, nem azon a különben is nagy munkának kitett és kötelességet a lerogyásig végző papság ellen fordítani?

Megírhatta volna tán azokat a sporadikus eseteket, amelyek miatt fellázadt egyházát rajongva szerető szíve; hogy nem mindig a tudományos képzettség nyeri el a fényes egyházak lelkési állását. De ha ezt írta volna meg, akkor újat nem írt volna; hiszen így volt ez régen is, csak nem kell a múltra szemet hunyni. Azonban ha a magát megismétlő idő újból olyanokat hoz elő, ami talán a cikkíró úr és sokak szerint is nem az egyház magasztos célját mozdítja elő: azért kár meghúzni a vészharangot, annyival inkább a református papság értelmi színvonala magasságának lélekharangját kongatni meg. Hálás szívvel köszönjük meg mi mégis — nem az utolsó évtized lelkipásztorai —, hogy ezt a kemény korbácsot nem csapdossa a mi hátunkhoz, (tán túl is udvarias, hátha

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő Felsége a király által 2 aranykeresztellett lett kitüntetve. Mesekönnyű indítás, nem rezgetteti az állványt, még kevésbé a tornyot. ++++++ Csupán előnye van, hátránya nincsen.

Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. + Kedvező fizetési feltételek Felülmúl minden eddigi szerelést.

Jurisics Márton

ALAPITVA 1868.

TELEFON 77-51.

harangöntő- és harangfelszerelő gyár Budapest, Rózsa-utca 51-53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kieserését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás.

mi jobban megérdemelnénk, mint az utolsó évtized alatt kikerült nemzedék), de aligha köszönik meg ezt az utolsó évtized lelkészei. És joggal... Kedves doktor úr! jóakarátában rendkívül túl lótt a célon. Nem akarom én az újabb generációt megvédeni, de — bocsánat! — talán igaztalanság pálcát törni felettök. Nézzen szét kortársai közt kedves doktor úr! mennyi törekvő ifjú lelkészt lát, nem mondom, ifjú óriást; de ha ezt mondanám is, ez azt bizonyítaná, hogy mindnyája előre tör, nemcsak stréber módra, hanem nemesen is. Mindenik ama kíváncsúnak felel meg, hogy megmutassa szellemi képzettségét; tudását vigye át a gyakorlati életbe. Sőt uramfia! még arra is törekszik legnagyobb része, hogy „író“ legyen, ha másként nem, hát legalább „magvas tartalmú hírlapi cikk“ írásával üsse el azt a mértéket, mit épen nagytiszteletű doktor úr egyik pártfogoltja részére (íme hát mégsem oly lesülyedt a mai generáció) utódlási érdemül felállított a bihardiószegei árván maradt cathedrara.

Itt a hiba kedves doktor úr! hogy ön a szellemi képzettséget csak abban látja, ha valaki írogat, nem pedig abban, hogy valaki foglalkozik-e a tudománynak neki megfelelő szakával. Ne hidje azt, hogy mert nem ír valaki, nem forgatja-e haszonnal Schweitzer Tholuck, Hagenbach De Wette, Hase, Baur, Schleiermacher, Stachelin stb., no meg tán Kampshültét (?) is.

Hiába! ha nem irsz, ha pénzed nincs, hogy írsodat kiadd, vagy valamely lapban nem helyezed el „magvas cikkeidet“, lelkésztársam... akkor lesülyedtél te református papság!

Bocsásson meg kedves doktor úr! de ide lyukad ki cikke. De mégis nem egészen, csak ilyen forma. Kinek a védelmére írta cikkét, nem keresem, de azt állítom, hogy a cím — mit fölébe akasztott — szerencsétlenül sikerült, mert a lelkészválasztási visszaélésről akart írni felmerült esetek hatása alatt és íme a választókat átható szellem, és ezt a szellemet felhasználó néhány túlélmes, — torz esete — miatt lerántja az arra rá nem szolgált *egészet*.

Feltétlen kellékül nem a szellemi képzettséget kívánja, hanem a tudósságot, — mondjuk nevén — a szoba tudósságot követeli cikkíró a lelkész kvalifikációjául. Vajjon nem óriási tévedés-e ez? Nem hiszem, hogy ne tudná, csak nemes gerjedelmében feledte a tudós cikkíró, mit mond az írás: „adott

némelyeket doktorokat, némelyeket pásztorokat stb.“ (Pál Eféz. IV. R. 11. vers.) Lám, ha e fáklyát nem homályosítja el az a „Dr“, mennyire más lesz a címe ama cikkeknek, tán irányzata is. Igenis a lelkipásztornak nem muszáj doktornak lenni, hanem igenis „pásztornak, aki életét adja juhaiért“, pásztornak, aki a szellemi világosság fényével hitre vezéri a lelkeket. És hogy ez a világosság nem aludt ki, azt bizonyítani nem kell, aki nem akarja látni, természetesen nem látja meg. Hunyd le szemed fényes nappal, nincs akkor neked napfény.

Hogy a régi — ismétlem — „rég“ múltban a református lelkészség nemcsak a theológiában, hanem a modern, az empiricus tudományokban is zászlóvivő volt, ezért nem kell nyitott kaput döngetni, és hogy a tudomány mai „szak“-fejlődésében azt a régi hivatást nem tölti be, nem töltheti be, az természetes, de szükség nincs is reá. Azonban, hogy a református lelkészi kar lesülyedt volna, ez merész állítás, hiszen maga cikkíró úr önmaga kiált ez ellen, ön is pásztor volt, s doktor lett; hányat említsünk még a „ma“ sok jelese közötti doktorokból és a Dr. nélküli jelesekből, ön is említé Szabolcskát, Gergelyt stb? Nagyon magasra ment kedves doktor úr! s csak felfelé néz, s mert ott fent nem lát senkit, tán egy pár beatust, ne higye, hogy közte és a többi között oly mérhetetlen úr volna, ami szellemi képzettség sirjának volna tekinthető. Isten ments! idáig nem jutottunk.

A tudományban — mondjuk tán a philosophiában való tudás egészen más, mint a lelkészi munka. A lelkészség gyakorlat, mit a szellemi képzettség kell, hogy vezessen, ezért a közmondás „a jó pap is holtig tanul“. A tudomány theoria, elmélet, aminek a gyakorlatáért kellene törni, de igen sokszor a legtávolabbról sem érinti azt, legtöbbször elvont fogalmakkal bibelődik, s leginkább az ilyen irányú szellemi munkát keresztelik el tudománynak. Nohát ha ezt érti a „mélyebb képzettség“ alatt a cikkíró úr: akkor az nem kell a lelkészséghez, vagyis sem a múltban, sem a jelenben, de még a jövőben sem sine qua nonja a lelkész szellemi képzettségének. Haszonnal a hívekre egyáltalán nem jár, de magára az egyházra sem. Hogy is írta, de szépen is írta az ilyenre Arany János: „nagy volt hajdan a tudósnak az ő tudománya, de mi haszna, ha kevés volt a vágott dohánya... Igen, az a „vágott dohány“

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

itt is kell... de nagyon ám, az pedig nem szerezhető meg másként, mint a folytonos képzés által. És mert vannak kiváló lelkészeink?... kik a siker hosszú láncolátát mutathatják, igazolva van, hogy nem fajult el még a kálvinista vér. Avagy a múltban mindég csak jelesek voltak, mindenki nagy volt, következők és utolsók tán nem voltak?! Mindég így volt, így is lesz.

De elég ennyi az általánosságból, hiábavaló szelmalomharcnak tartanám a lelkészi kar szellemi képességének elég magas szintjét védelmezni. Ha ennyire kitértém, maga cikkíró bocsát meg legjobban, hiszen én csak feljajdulással majdnem előre törtem, „író” lettem, pedig nem akartam az lenni, a nyilvánosságnak legalább nem; hanem honorálok — azt hiszem — a lelkészi kar nevében azt a sejtését, hogy bizony cikke „a botránkozás viharát” kelti ellene, ha nem ragadnak is tollat mindenek, de az egésze alkalmazott támadás,* az elfojtott botránkozás moráját szülte... és méltán.

Mi az ok??! Feleli. Semmiesetre sem a theologiai oktatás hiánya. Helyes... kiváló erők vezetnek a theologusokat, tán nagyobb körültekintéssel, mint régebben. Aláírja akárki. A siker... ismét aranyzavak püspök úr szavai: „A lelkészi vizsgák eredményének szürke tónusa a belső hivatás nihilizmus”. Tehát senkire és semmire sem lehet vetni. De igen!... a rendszerben van a hiba, tudományt csinálnak a képzésből, illetve dehogyan azt, csak annak színe alatt egy-egy tantárgyat, amit be kell tanulni, be kell magolni, ekkor van tudás. Holott a theologiai tantárgyak felsőes „segítő eszközök a fő dologra”, t. i. az Írás megértése és helyes magyarázására. De hogy ez lehessen, a theologusnak az Írást kell tudni. És hogy állunk e tekintetben? Ne szégyeljük megvallani, ha javítani akarunk... sehogysen áll a theologiai képzés. Volt-e a múltban, van-e a jelenben naponkénti biblia olvasás, van-e feladva egy-egy rész elolvasás végett úgy, hogy annak tartalma előadattatnék a növendékek által?! hogy aztán a biblia örökbecsű igazságait, mint megannyi gyöngyszemeket a növendék halászná ki, könyv nélkül is tudná? Vezeti-e erre őket valaki, van-e erre a legfőbbre óra felvéve a tanrendben, hogy aztán a tantárgyakkal mint módszeres segédeszközökkel ezekre elvezetnék a növendéket? Központ-e a biblia a tanításban? Nem és nem... itt a hiba. Én is végig jártam a theologiat és tán kitértém is nyertem, de állítom, hogy a héber és görög kiszakított részen kívül a bibliát senki nem olvastatta velünk. Ne mondja erre senki, ott van a bibliai bevezetés, stb... azok csak tantárgyak voltak mindenki előtt... anélkül, hogy az élet vizének mélyére ereszkedtünk volna, hova féltünk is szállani és nem volt, aki vezessen. Az Írás a központ és erre van fektetve a legkevesebb súly. Ezen nem segít más, mint a szemináriumi képzés, a szó valódi értelmében szeminárium. És ha ez nincs... vajjon csoda-e, ha tájékozatlan marad az ifjú és később a gyakorlati szűkség pótolhatja vele amit a tanfolyam nem adhatott meg neki. Ezért van a vizsgák eredményének szürke tónusa. No! és mit kell arra mondani, hogy az „ima

* Előre féltünk attól, hogy dr. Veres I. cikke félreértésre fog alkalmat adni. A tény azonban az, hogy neki nem a lelkészi-kar képzettsége, mint e képzettségnek gyakorlatilag való nem érvényesülése ellen van panasz. Szerk.

óra 10 perce” is teher a theologusnak. Azt, hogy ha lelkészeket a cikkíró óhaja szerintieket akarunk nevelni, ez másként nem lehet, csak a legszigorúbb szemináriumi nevelés mellett, ahol tanár jelenlétében mindennap olvassák a bibliát. Ezt kívánta Kálvin is. De ez a mező már másfelé viszen a cikkekre adandó választól.

Menjünk hát a távolabbiról a közelebbire, amit a tudós tanár úr is feljajdulva említ, a közelebbi debreceni választásra mondja, hogy ott nem voltak országos nevek, irodalmi sikereket felmutató egyének. Van-e ennek a feljajdulásnak jogos alapja, s vajjon ez nem ismét egy lángostor-e, amelyik arcul csapja a választottat? Igen... jogos alapja, hiszen annak az irodalmi férfiúnak, gondmentes életet kell élni, hogy az irodalomnak éljen, ha már mindenáron irodalmi férfi kellene Debrecennek és meg lett-e ez adva a 4800 koronás (stólával együtt) fizetésű javadalommal, hiszen a régi debreceni papi javadalmon ez alul marad, ebből városon élni, egy debreceni lelkésznek nem lehet... vagy a „költő és sors harag...” no igen. De így nincs joga senkinek Debrecenben országos nevet kívánni, az alföldi népes egyházak több javadalmat adnak. És hogy teljes legyen a satyra, e fizetés mellé jár egy fényes palota. Koldusnak... palota... difficile est satyram non scribere. Menjünk tovább: irodalmi férfi kellene... szép... jó... de hát minek osztották paróchiális körökre Debrecen? azért, hogy beültessenek egy újabb palotába egy urat vagy koldúst, ahogy tetszik, hogy az ott akár az irodalomnak, akár az elvont tudományok contemplálásának éljen? Óh nem, hanem azért, hogy közel férjen a nép, a hívek szívéhez; ide pedig a gyakorlat tüzeiben edzettség talán mégsem utolsó kellék. Ezt pedig a cikkíró úr, mindenik pályázónál meglelhette volna, csak utána kellett volna nézni, nem az íróasztal mellett elképzelt tudományos piederstálról keresni embert. Micsoda bizalom előleg ez a megválasztottnak!

Biz ezért kár volt az egész lelkészi kar szellemi képzettsége felett a lélekharangot meghúzni, mert ezért íródott ama cikk, minden, ami a debreceni választáson kívül íródott, csak körzet a feltaláláshoz.

Csak még egyet! „Debrecen egyetemi város lesz, még jobban igényel neves embereket”, írja a cikk. Én Istenem! hát a theologianak az a sok neves embere nem ott lesz-e? Adnak azok nevet. Azt a szegény lelkészt hagyják meg a népnek, amelyik tán a templomra már majd elveszett, nem hírnév kell ahhoz, hanem az, hogy a nép válassza meg, akit szeret... természetesen a nép és ne más meg nem nevezhető dolog...

Osztom a szerkesztő úr comitiváját, hibája a cikknek, hogy a legfrissebb események hatása alól nem akar kellőleg elvonatkozni. **Láblógázi.**

Jelentéktelen emberek levelei.

(*Epistolae obscurorum virorum.*)

Fordította: **Bareza József.**

5.

Straussfeder János üdvözli Gratius Ortuinust.
Szívélyesen üdvözlöm s kívánok oly sok jó éjszakt, mint ahány csillag van az égen és hal a tengerben.

Együttal tudósítom arról, hogy egészséges vagyok én is, anyám is, s ugyanezt szeretném hallani Önről is, mert én naponként legalább egyszer gondolok uraságotra. De, engedelmével, halljon csak egy rendkívül csudálatos dolgot, amit itt egy nemes ember eselekedett; hogy vesse őt az ördög örök kárhozatra, amiért sok úr és nemes ember jelenlétében, asztal mellett Mayer Péter magisterünkkel szemben oly csúfosan járt el és csepp tiszteletet sem tanúsított, hanem annyira hetykén viselkedett, hogy csodálkoznom kellett. Így szólt t. i.: „Lássa, doctor Reuchlin János tudósabb, mint maga!” s egyúttal egyet fitymentett neki. Erre Péter magisterünk így válaszolt: „Le hagyom a nyakam vágni, ha ez igaz. Óh, Szent Mária, doctor Reuchlin a hittudományban csak gyermek, sőt még egy gyermek is többet tud belőle, mint ő. Szent Máriára, higgyék el nekem, mert én tapasztaltam. Hiszen semmit se tud a *Libri Sententiarum*-ból. Óh, Szent Mária! Ez éles elmét kívánó valami, s az emberek nem tudják úgy fölfogni, mint a grammatikát és poetikát. Én lehetnék, ha akarnék, egészen jó költő is s tudnék is mértékes sorokban írni, mert hallgattam Lipesében Sulpiciusnak a szótagok időmértékéről szóló előadását. De mire való az? Tegyen föl nekem Reuchlin a hittudományból valamely kérdést s álljon ki velem vitára”. Ezután sok érveléssel bizonyította, hogy senki se lehet tökéletes tudós a hittudományban, csakis a Szentlélek segítségével. A Szentlélek önti belénk az erre való készséget. A költészet pedig, amint leveleiben Jerómos mondja, az ördög étele. Erre az a varasbéka a következőket felelte: „Ez nem igaz, és doctor Reuchlin is részese a Szentléleknek, s ő is eléggé jártas a hittudományban, hiszen szerkesztett egy meglehetősen hittudományi könyvet”, — én nem tudom, mi a neve — s egyezsersmind Péter magisterünket vadállatnak nevezte. Nemkülönbén Hoogstraten magisterünket sajtos fraternek mondotta. Erre asztaltársaink mindnyájan nevetésre fakadtak, én azonban azt mondtam, gyalázat, hogy egy egyszerű fickó oly kevés tiszteletet tanúsít egy magisterünkkel szemben. Péter doctor is annyira haragra gerjedt, hogy fölkelt az asztal mellől s az Evangéliumot idézve így szólt: „Samaritanus vagy te, és ördög vagy benned”. (János 8. 48.) Én pedig ezt mondtam: „No ez a tiéd!” s egyezsersmind felettébb örültem, hogy ily alaposan elbánt azzal a semmiháziival. Önnek ezek szerint folytatnia kell tevékenységét, védenie ahittudományt, mint ezelőtt, nem lennie tekintettel senkire, — legyen bár az illető nemes, vagy paraszt, — mivel elég ember hozzá. Ha én úgy tudnék verselni, mint Ön, még egy fejedelemmel se törődném, még ha meg akarna is öletni. De máskülönbén ellensége vagyok a jogászoknak is, mert veres bakancsban és nyestbőrös subában járnak s nem tanúsítanak illő tiszteletet a magisterekkel, nevezetesen a mi magistereinkkel szemben. Azt is kérem alázatosan s egyúttal szeretettel, kegyeskedjék nekem megírni, hogy áll a dolog Párizsban a „*Szemüveg*”-gel. Adja Isten, hogy a párizsi egyetem, ez az áldásárasztó anya önökkel tartson és égesse el azt az eretnek könyvet, amely Tongeon magisterünk írása szerint sok megbotránkoztatót foglal magában. Azt hallottam, hogy a Kneck-intézetbeli Sotphi magisterünk, az Alexander (Gallus) négy könyvéről irt jeles Magyarázat szerzője meghalt. De remélem,

ez nem igaz, mert kiváló férfiú, alapos grammatikus, még pedig sokkal jobb grammatikus volt, mint azok az új poeta grammatikusok. Méltóztassék egyúttal nevemben üdvözölni Remigius magistert, aki egykor osztályfőnököm volt és gyakran alaposan lehordott, így beszélve hozzám: „Olyan vagy, mint egy liba, nem akarsz tanulni, hogy majdan nagy érvelő legyen belőled”. Erre én (mindannyiszor) így válaszoltam: „Óh nagy érdemű mesterünk, jövőre meg fogok javulni! Ilyenkor néha elbocsátott, néha azonban alaposan elagyabugyált. S én akkoriban annyira szerény voltam, hogy szívesen fogadtam a hanyagságomért kijáró rendreutasításokat. De most már nincs több, mit írnom, csak az, hogy éljen száz esztendeig, még pedig nyugalomban. Kelt Mainzban.

(Folytatása következik)

IRODALOM.

Debreceni Lelkészi Tár (Gyakorlati Ev. Ref. Papi Lexikon). Szerkesztette S. Szabó József. Ára kötve 10 korona. XI. kötet. Debrecen. Telegdi K. Lajos utóda Eperjesy István könyvkiadóhivatala. Nagy 8 r. 630 l.

E kötet végén a szerkesztő következő értesítését olvassuk: „Tárunkból még egy kötet jelenik meg s ezzel teljessé lesz a XII kötetre tervezett vállalat. Munkánkat a XII. kötetel fejezzük s újabb sorozatot nem nyitunk”. Ime tehát a vállalat, mely 11 esztendő óta egy-egy nagy kötetel gazdagította a gyakorlati theologia körébe vágó irodalmunkat, befejezéséhez közeleg. Egyúttal a XI-ik kötetel nyújtja a régebbiekhez hasonló terjedelemben és tartalommal. Külső kiállításra is a már megszokott. A szerkesztő nem tért el a megállapított beosztástól és a nagy, vaskos kötetel-től, noha ezt, a használhatóság szempontjából, sokan kifogásolták. Bizonyos, hogy a Tár vaskos kötetelit bajos a kathedrára, úrasztalához, vagy épen temetési alkalmakkor a házhoz hurcolni. De ezzel szemben áll a másik kívánalom, hogy a lelkész funkciói alkalmával ne hurcoljon magával efféle szellemi mankót. Jó tehát, ha olvasgat belőle s a kínálkozó gondolatokat felhasználja, de talán, épen a lelkészi önképzés végett, a beszédeknek azon módon való előadása vagy imádságoknak felolvasása, kívánatosnak nem mondható. Mert hiszen mindig igaznak kell maradni annak a régi közmondásnak: Jó pap kezdi s holtig tanul.

A tanulásra pedig már kétségkívül nagyon alkalmasak a Debreceni Lelkészi Tár kötetel. Alkalmas a most megjelent XI-ik kötet is, mely magában foglal: 6 bibliamagyarázatot, 5 ifjúsági istenitiszteletel-, 21 vasárnapi-, 17 ünnepel-, 22 alkalmel-, 4 kereszteleléel-, 4 úrvacsoraosztáel-, 2 konfirmációel-, 7 esketel-, 7 gyászbeszédet. Egy liturgiáel dolgozatot. Három alkalmel és 9 halottel imádságot. — Mint látható, a legtöbb a Tárban ezúttal is, az alkalmel beszéd, melyre a vállalat eleitől kezdve főszáel fektetett. De mindjáel ezek után következnek száel szerint a vasárnapi beszédek. Érték szerint azonban, ahóel mi látjuk és ítéljük, ez utóbbiel felülmúelják az alkalmel beszédeket — általánosságban véve. Olyan beszédek, mint a külföldel hírneves szóelokok után dolgozó Ruszkay Gyuláel, vagy a Kádár Gézáel, dr. Nánássy Lajosé,

Székely Sándoré, Uray Sándoré, Futó Zoltáné, nemkülönben az eredetiek közül a Mészáros Jánosé, Hajdu Lajosé, Paulinyi Károlyé, Isaák Imréné méltán tarthatnak a legnagyobb figyelemre számot. Az alkalmi beszédek között is nem egy jót találunk, amelyek megkapják szívünket és lelkünket, így pl. a *Soltész Eleméré, Hallgató Jánosé, Olajos Pálé, Bokor Sándoré, Melkó Istváné, Baráth Imréné.*

Az ünnepi beszédek egészben véve sikerültek. Azt mondhatjuk, hogy valóban ünnepi tartalmuk és alakjuk is. Kiténik mégis a Székely Sándoré (kettő is), Ruszkay Gyuláé (szintén kettő), Harsányi Pálé, Bokor Sándoré, dr. Nánássy Lajosé, Hallgató Jánosé. Azt is megjegyezzük, hogy a beszédek általán véve a pozitív hitcikk alapján állanak. Elég erre citálnunk az Erdős Károly és Hallgató János beszédeit.

Az is szembeötlő, hogy a régi egyházzónoklati termékeinkhez képest mennyire megújult, hogy ne mondjuk felfrissült, új szint és erőt nyert prédikációirodalmunk hangban, szellemben, előadási módban. Látjuk ezt a Tár liturgiális részében is. A liturgikus dolgozatok frissek, elevenek, szívrehatók. Értékben van köztük, természetesen, különbség. Első helyen állanak Melkó István, Papp Károly, Varga Sándor, Dombó Béla, dr. Veress István, Vásárhelyi Boldizsár, Nánay Béla, Dérczy Imre beszédei. A gyászbeszédek egytől-egyig szépek és válogatottak. Ebben a nemből, úgy látszik, gazdag termés van. Igaz, itt kínálkozik a legtöbb és legkülönbözőbb alkalom is a lelkész teendői körében. A közölt gyászbeszédek csak ú. n. textus nélküli oratiók, mert, mint a Tár eddigi kötetéből is láttuk s a szerkesztő nyilatkozataiból is ismerjük, a Tár egyetlen temetési beszédet sem közöl, t. i. alapigés hosszabb prédikációt.

Liturgiánk reformja szempontjából rendkívül jelentősnek kell tartanunk dr. Nánássy Lajosnak tartalmas dolgozatát, mely az úrvacsorai liturgiák formáit közli úgy, amint az eucharistiát a különböző református egyházakban kiszolgáltatták. Közli a régi magyar református úrvacsorai szertartási formákat is s ezzel dolgozatának értékét még növeli. — Az imádságok magasba emelők, áhitatgerjesztők s a halottiak igazán megindítók. Különösen belemarkol szívünkbe Kiss Ferenc az ő szinte utólérhetetlen halotti imádságaival.

Mindent összevéve, a Lelkeszi Tár XI-ik kötetéről elismerőleg nyilatkozhatunk. Tisztes helyet foglal el ez is egyházzónoklati irodalmunkban. Ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe! A kötet kapható a Hegedüs és Sándor prot. irányú könyvkiadó cégnél Debrecenben.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Furesa háború.** Furesa háború folyik a debreceni lapokban az egyetem miatt. Most, hogy az egyetem útjából minden akadály elhárult, amikor az egyházkerület elnökeinek nagy elhatározása és a kerület áldozatkészsége lehetővé tette, hogy ez az egyetem tényleg meg is nyílhasson, amikor a város a felajánlott pénz és telekbeli igazán nagy értékek és hozzájárulás tényleg folyósítottak: most jut eszükbe némely későn ébredő bölcsenek és vajdának, hogy ehhez az egyetemhez olcsóbban is hozzá

lehetett volna jutni. És ime közülök Sz. Gy. indítványozza is, hogy tisztelettel adják vissza az egyetemet, különösebben az orvosi egyetemet. Nem kívánunk ebbe a vitába különösebben beleszólani, csak egyszerűen rámutatunk arra a körülményre, hogy az állami egyetem a protestáns egyetem eszméje fölött jóformán csak az állami egyetemmel egyet jelentő orvosi fakultás miatt győzedelmeskedett. Ezzel adhatott nyilvánvalóan többet az állami egyetem annál, mint amennyit a kerület s a város ereje a protestáns egyetemmel megvalósíthatott volna. A három akadémia: lelkész és tanárképzés, jogakadémia mind megvoltak eddig is, megvolt a hírük, jelentőségük és lehetett volna még tovább is fejleszteni azokat. Amin a három akadémiával sem tudtunk segíteni, az a magyar alföld egészségi és gazdasági tekintetben kedvezőtlen helyzete volt csupán. Az a körülmény, hogy az alföldi magyarság gyorsabban pusztul, mint a felvidéki nemzetiségek s hogy míg régen az alföld gazdasági előnyösebb helyzete ellensúlyozza ezt a veszedelmet, újabban az erdők, bányák, fürdők, gyógyhelyek lettek az értékesebbek s az alföld a felvidékkal szemben gazdaságilag is inferioritásban került. A magyar nép és alföld phisikai veszte az a hatalmas tényező, amely az állami 4 karú egyetem útját egyengette, lobogóját győzelemre vitte és az a lehetőség, hogy papjainkat esetleg az orvosi pályára is kiképezhetjük. Mert még ez is előttünk áll. Egy szó mint száz, mi a debreceni egyetemet orvosi kar nélkül elképzelni se tudjuk és enélkül el se fogadhatjuk. Az egyetemi háborút pedig igazán furesa háborúnak tartjuk, nemesak amiatt, mert egyáltalában folyhatik, hanem azért is, ahogyan folyik. Kiáll a dalia és hogy a szép arát, akit csak nagy áldozatokkal lehet megkapni, meg ne nyerhesse, szál kardra hívja ki Debrecen s keztyűt dob Hortobágyának. Az egész város öregje, ifja feltámad ellene s bőszerűen négyelik, vágják, aprítják a vakmerőt. A zárt sisakú dalia azonban keztyűjéért nem jelentkezik. Hátha csak valamelyik ügyes szerkesztő, ki élénkebbé akarta tenni lapját, művelte ezt? Akárhogy is *furcsa háború* és úgy néz ki, mint valami farsangi tréfa, még pedig rossz tréfa. (A dalia még mindig zárt sisakkal, de jelentkezett.)

— **A temetők.** Lombtalan fák erdeje, elaludt kedveseinknek csendes hazája, örökkévalóság veteményes kertje s más ilyen szavakkal emlékezünk a temetőről, ez emlékezésben a csend, a nyugalom állandó elem, holott a létért való küzdelem még a sírok országára is kiterjed. Amikor az 1868. évi 53. t.-cikk felett tanácskoztak, keserves viták folytak amiatt, hogy egyik vagy másik felekezet ne tagadhassa meg a más vallású embertestvérétől, honfitársától a temetőt. Ez ellen az igazán krisztusi követelmény ellen akkor a felsőházban különösen a kath. egyházi nagyok tiltakoztak. Néhai való b. e. gróf Vay Ádám e kérdésben tartott szónoklataival tünt fel az akkori világban. Nem is győzött a szeretetlen álláspont, bár azóta is többször előfordult, hogy a hit és vallásos élet elfogult hivatalosai a szeretet istenének nevében visszaüzték a koporsós menetet és a halotton való osztozkodással megháborították a gyászra hívottak mélységes fájalmát. Nálunk e tekintetben a kath. részt terheli a felelősség. Többnyire ők a szeretetlenebbek, ők nem temetnek, mikor temethetnének, s

ők akarnak temetni ott, ahol törvény szerint sem illetékesek, s ők azok, akik temetőiket a más vallású halottaktól eltiltják s ezt a szomorú alkalmat egyházi érdekek érvényesítésére használják. Ilyen formán van ez nálunk (szerencsére nem mindenütt) a temető és a temetkezések körüli harcokban mi húzzuk a rövidebbet. Németországban azonban megfordítva van a dolog, ott viszont a kath. kisebbség panaszkodik a másik rész szeretetlensége felett. Legalább így olvassuk ezt egyik előkelő kath. egyházi közlönyben s bár a tény nekünk elégtétel is lehetne, nem örvendünk, ellenkezőleg még jobban búsulunk miatta. Lám az ember sehol sem tud megférni a másikkal. Nálunk sem, ahol minden magyar embernek össze kellene fogni, mert így is kevesen vagyunk, a sokkal gazdagabb és műveltebb külföldön sem, mert még a temetőben is egymás ellen ingerel az elfogult felekezetiesség s a vallásos gyűlölet.

— **Pater Martinovich.** 110 éve lesz, hogy Martinovich és társai a magyar jakobinusok ártatlanul meghaltak a budai vérmezőn, mert a haladás útját akarták egyengetni Magyarországon. Most egy másik Martinovich (de societate jesuitarum non jakobinorum) a haladás kerekeinek a megkötésére vállalkozott. s a haladást megkötő társulatokat és a sötétség embereit dicséri. A szerzet rendeket, mint kultur tényezőket. A jeles jezsuita páter a hármasság fogadalmában látja a világ megváltását s a szocialisták nagyobb bérkövetelésének a szegénységi, az erkölcstelenségnek a papnötlenségi és a tekintélyt nem respektáló anarkismusnak az engedelmisségi fogadalmat szegzi ellenébe. Mindez azonban csak szélmalomharc és üres szójáték, mely a kath. álláspontnak is több kárt tesz, mint hasznot. A szegénységi fogadalom (még ha igaz volna is) nem változtat a világi nyomorúságon, a coelibatus csak nagyobbá teszi az erkölcsi veszedelmet és csak növeli a bajt s az engedelmisségi fogadalom se változtat a dolgokon. Önfegyelem kell, de szolgálhaddal semmit se érünk s maga a tekintély vallása is a szabadon csoportosuló erővel, egyletekkel, sajtóval dolgozik és gyakorlatilag már eltörülte a klérosz és láosz közti különbséget. Ugy amint a vérpádon kivégzett s az egyházból kitalított szerencsétlen Martinovich is akarta, de S. Jakobinorum s nem mint ez a másik de S. jezuitarum.

— **Megelégedés.** Abban a véleményben vagyunk most is, hogy sem velünk, sem Erdéllyel sincs teljesen rendben a dolog. Ők magok is ilyenformán szólottak elsőben. Utánok mi is beálltunk doktorkodni és kerestük a hibát jámborul magunkban is, az erdélyi centralis szervezet fogyatkozásaiban és más veszedelmekben is. Amint, a Szemle biztosít, csak a Debr. Prot. Lap a hibás. A pátronatusi intézmény azóta csodásan megjavult; a központi szervezet meg épen sasszeművé lett s mozdulatai gyorsak, mint a villám. Kár, hogy a kezelése alá vett egyházi pénzeknek pusztulását nem látta és nem gátolta meg a múltban s kár, hogy a leánynevelő intézet felállításánál most is csak úgy mozog, mint az alsó malomkő. De lehet, itt is csak a presbiteriumok s a presbiterek hibásak, mint amelyek és akik illetéktelenül olyan dolgokba ártják magukat, amelyekről nincsenek közvetlen tapasztalataik. Ez bizony elég kár, különösen, ha hozzá vesszük, hogy ezek a derék egyháztanácsosok nem a hierarkiát jelentő lelkész, hanem magasabb és

szas szeműbb (központi) informátorok után igazodnak. Legalább erre kell következtetnünk abból a megrovásból, amelybe a Szemle „Szabad a vásár“ c. közleményünkben a lelkészeknek, mint a presbiteriumok felelős vezetőinek védelmére mondott, alapján véve ártatlan kijelentését részesíti. Ugy látszik, hogy az erdélyiek azt hiszik, hogy nálunk és a szent ekkleziában minden rendben volna, ha azok az alkalmatlan vidéki presbiteriumok, papok és egyházi lapok nem volnának. Az lenne az igazi elégedettség. Ahogy haladunk, még azt is megérhetjük.

— **Lelkészálasztás.** Bereczky Józsefet, iskolánk volt jeles tanítványát, akinek a neve még a szatmári papságra komolyan számba jöhető jelöltek közt is felkerült, Tasnádra hívták meg lelkésznek. A meghívást nyomon követte az egyhangú választás, amihez mi is gratulálunk.

— **A Debrecen városi Dalegylet jubiláris közgyűlése.** Hajdumegye székházának gyönyörű gyűléstermében folyt le ez a szép ünnepség, melyen város, megye, egyházak, iskola, társegyesületek, országos szövetség s mindenek felett lelkes nagy közönség vett részt (Kivéven azokat az országos hivatalosokat, akiknek ez igazán a spártájukba esett volna.) s hallgatta meg a jubiláns egylet elnökének Márk Endre egyházkerületi s kollégiumi ügyésznek, ügyvédi kamarai elnöknek rövid, tömör megnyitóját és szeretett püspökünknek lapunk élén is olvasható, hatalmas szónoki erővel előadott lendületes ünnepi beszédét. Még a hét vezér (azok vannak a gyűlésterem ablakainak üveg festményeiben kiábrázolva) is mintha helyeselt volna az ékes szavakra és belevegyültek volna az utána elhangzó éljen riadalba. Azután következtek az üdvözlések s azok között dr. Kun Béla akadémiai rektor beszéde, aki a legrégibb magyar énekkarnak, a debreceni kollégiumi kántusnak s a főiskolának zászlóját hajtotta meg a D. V. D. E. (Dalolva vidd el a babért.) előtt. Érdeklél hallottuk az egylet történetét s abban elmúlt jeleseknek a neveit is. Különösen nagy hatást váltott ki az a részlet, ahol a titkár a lebergi, fiemei, belgrádi, konstantinápolyi diadalokra mutatott s midőn felsorolta, hogy a D. V. D. E. 50 év alatt jótékony célra 1.000.000 koronánál is többet keresett. Nem győztünk betelni a verespántlikás dalárok ünneplésével (annak a pántlikának is története és jelentősége van), nem csuda, ha az esti színházi díszelőadás is zsúfolt ház előtt folyt le; üdv a D. V. D. E.-nek.

— **Két lelkű országok.** Kétlelkű ország a mi hazánk, mert nép, urak, nemzet, uralkodóház, sőt még a magyarok maguk se értenek egyet. Mert mindig van valami, ami elválassza őket. (Fájdalom, legtöbbször a hit is.) Ilyen ország Románia, ahol a más fajú munkás nép a bojárokkal és a nagybérrel áll szemben s ahol más nyelvet beszél a művelt ember és másat a földműves. Ilyen állam Olaszország is, ahol a hazafiság került a vallással ellentétbe. Most afelett folyik a többek közt Olaszországban a harc, hogy melyik fél kösse meg előbb a házasságot, az állam vagy az egyház? Szerencsére, hogy ezen a kérdésen mi szegény magyarok legalább már túl vagyunk, s a házassági törvényeket még a néppárt se kívánja többé vissza csinálni.

— **Nagybányai batyubál.** Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Az Isten legyen nekem irgalmas és a Pester

Allgemeine, mert nagy vétet követtem el: táncoltam a nagybányai református egyház kitűnően sikerült batyubálján, ahol az egész város színe-java, előkelősége és polgársága megjelent. Még a református lelkész maga is, sőt a nagytiszteletű asszony is, ki sokad szép asszony magával a házi asszonyi tisztet teljesítette. Már most azt szeretném tudni, elkarhozok-e, mert én is kedvemre kitáncoltam magamat? Ez a kérdés akkor este nem jutott az eszembe (100-nál is több, szebbnél-szebb leány volt ott a bálban), de azóta, hogy olvastam a Pelzter Jakab esetét, akit már azért is elfogott az idvesség felől való buzgó kétség, mert tévedésből valóságos pogánynak köszönt, nekem is bizonyos gyötrődéseim vannak. Általában azt tapasztalom, hogy az ilyen nagy mulatságok után az ember töredelmesebb hangulatban van. Tekintve pedig, hogy ez a töredelmesség a jobbúlásnak elengedhetetlen feltétele, még az is eszembe jut, hátha ez a világi alkalmatosság lelkem javát is mívelte? Szeretném, ha ez valóban így is lenne, még meg is kérdezem dr. Jenő úrtól, akivel én is versenyt gyűlölöm azokat a szabadkőműveseket, akik a Lendvay színházat ilyen szűkre szabták. Tessék elgondolni, hogy 120—150 pár hogy férhet el táncolva ekkora helyen, hát még ha az asztalokat, s az asztaloknál vígan lakozókat is tekintetbe vesszük. A tiszta jövedelem, amint hallom, 1000 koronánál többet teszen ki s ez a legnagyobb veszedelem, mert ezzel a pénzzel, ami elvégre is lelki veszedelem árán szerezhető (én is 3 kisleányba lettem szerelmes egyszerre), esetleg az árvákon fognak segíteni. De hát ez legyen az ő bajuk. Az én veszedelmem azonban már eddig is nyilvánvaló. Tessék imádkozni a — pénzügyeimért.

— **Állami tanítóképződék címe.** Az elemi iskolai tanítókat képző állami tanító- és tanítónőképző-intézetek címzésénél, illetőleg elnevezésénél az eddigi rendszertelenség megszüntetése céljából a közoktatásügyi miniszter megállapította, hogy ezen intézetek címe: m. kir. állami elemi iskolai tanító- (tanítónő)-képző-intézet.

— **Új nevelő-intézet.** Az árva- és szeretetházak vezetői, tanítói eddig tanfolyamokon nyerték kiképzésüket. Ezen tanfolyamra felügyelő bizottság Mosdóssy Imre budapesti tanfelügyelő elnöklése mellett tartott legutóbbi ülésén, amelyen a protestáns árvaháznak igazgatója, Brocskó Lajos is részt vett, azt határozta, hogy a közoktatási minisztert egy országos jellegű olyan intézet felállítására kéri fel, amelyben az árva- és szeretetházakat, javító- és gyermekmentő-intézeteket vezető férfiakat és nőket képeznek.

— **A szentendrei polgári iskola segélye.** A szentendrei református egyház polgári iskolája részére az ottani községi képviselőtestület megtagadta az iskolának előbb már megadott 200 korona segélyt. A szentendrei presbiterium felebbezése folytán, Pestvármegye a képviselő-testületi határozatot megsemmisítette és a segély megadására utasította a községet.

— **Nyugdíjazás.** Simon Elek csokalyi lelkész, papi karunknak ez az érdemes tagja, benyújtotta nyugdíjazási kérvényét. A kerületi bizottság kérvényét kedvezőleg intézte el.

— **Lelkészválasztás és meghívás.** A szalontai lelkészválasztási harc csakugyan eldőlt s lelkésszé Debreczeni István volt nagyszalontai segédlelkész választott. Érsemlyénbe, a Kazinczy születés helyére

pedig, az Érmihályfalvára távozó esperes, nt. Végh József helyére Szatmári Károly volt esperesi káplán hivatott meg. Debreczeni István irodalmilag is forgolódó fiatal lelkész; Szatmári Károly pedig érmelléki fi (a derék bályoki tanítónak a fia), ki szolgálatával, mint Jakób, szerzett kedvességet. Legyenek mindketten szerencsések.

— **Nines káplán.** Ifjú Timótheusok és papjelöltek ezt hallják örömmel. A nyugdíjazások és a pálya sanyarúsága miatt is — minél több-több hely üresedik meg s már is országosan beállott a káplánhiány. Ez a körülmény arra kényszerítette az elnökséget, hogy kivételesen negyedéves hittanhallgatók kibocsátását is engedélyezze. Kibocsáttattak legközelebb: Polonkay Tivadar Óváriba, a mi kedves Szeles bátyánk mellé, Elekes Gyula Mérkre, hol a lelkész beteg, Ari Antal Kismarjára Leelössy István mellé, Illés Sándor, néhai b. e. Illés Gyula tanár fia Szentésre, a pátriába, Halász Szabó Imre Orosházára s most van az exmissiója folyamatban Marton Sándornak, ki esperesi káplán lesz a derék nt. Görömbei Péter esperes mellett.

— **Eszméltető színes falitáblák.** Bardócz Pál székesfővárosi szakfelügyelő által szerkesztett s az állami és fővárosi iskolákba bevezetett falitáblákból, amelyek az *egészséget, ragadós betegségek elleni védekezést és az alkoholizmust tárgyazzák*, a Kálvin-Szövetségnek még 30 példány áll rendelkezésére. A három tábla bolti ára 12 korona s a Kálvin-Szövetség *díjmentesen* készséggel küldi meg iskoláknak, egyesületeknek a csomagolási és postaköltség megtérítése ellenében. Felhívjuk a lelkészek, tanítók és egyesületek vezetőinek figyelmét, hogy szerezzenek be. A Kálvin-Szövetség titkári irodája (Budapest, IV., Molnár-utca 17.) 1 korona beküldése ellenében azonnal postára teszi. Tekintettel a táblák elrongálódására, ennek megelőzése céljából célszerű a felső és alsó szélére falécet alkalmazni.

— **Kálvin plakett.** Kálvinnak Szödy Szilárd szobrászművész által mintázott és Tarján Oszkár ötvösművész budapesti műhelyében bronzból vert *plakettje*. Ára 5 korona, márványra illesztve 7 korona. A Kálvin-Szövetség titkári irodája (Bpest, IV., Molnár-u. 17.) készséggel küldi meg, amennyiben 45 fill., illetőleg a márványlappal plakettnél 72 fill. *postabér* is beküldetik.

— **Munkácsy Süteő István és a fiumei egyház.** Nehány sorban óhajtok megemlékezni arról a nemes, manapság ritkaságszámba menő munkáról, melyet Munkácsy Süteő István rimaszombati földbirtokos a fiumei egyház érdekében teljesít, amely pártfogásnak köszönheti a fiumei egyház szép haladását. Munkácsy Süteő István összel és tavasszal 6—6 heti időt tölt Abbáziában. Ezt az időt nemcsak egészségének helyreállítására, hanem a fiumei egyház ügyeinek rendezésére és a templomépítés megvalósítására fordítja. Amikor csak teheti, itt van közöttünk, hogy gazdag tapasztalataival vezesse, irányítsa dolgainkat. Jön sokszor egészségének kockáztatásával, nem tartja vissza még a mostanában oly sokszor előforduló tengeri vihar sem. Munkáját azzal kezdte meg, hogy az építendő templom részére írásban egy 12 változatú orgonát ígért. Azután oly felhevítő beszédet tartott az összejött gyülekezeti tagok előtt, hogy rövid 2 hónap alatt 18 ezer koronát biztosítottak írásban a templomalapra. Ezen áldozat dicsőségére válna egy vagyonos tagokkal rendelkező nagy egyháznak is,

annál inkább a mi fiamei hiveinknek, kik nagyobb-részt gyári munkások, vasúti alkalmazottak, s kevés számban magán- és állami hivatalnokok. Nagy Lajos esperes úrral kieszközölte, hogy a konvent 26 ezer kölcsönt ad az építkezés céljaira. Sokat fáradozott az állami ingyen telek megszerzésében, amely törekvésünk mindezideig nem jutott dűlőre, de bízunk és reméljük, ha mindvégig kitartunk, az Úr áldása nem marad el. Süteő István úr nem elégedett meg a fiamei gyűjtés szép eredményével, hanem megszerezte a belügyminiszteri engedélyt az országos gyűjtésre. Azonkívül levelet írt Moody András úrnak, a nagy magyar barátnak Edinburgba s támogatását kérte. Levelében leírta, hogy az egyedüli magyar tengerparton a magyarság legerősebb képviselői az anyaországból bevándorlott reformátusok. A reformátusok szaporodásával a magyarok száma is növekszik. Ma már 1500 református van Fiumében. Tovább nem maradhatnak templom nélkül. Mikor az első alkalommal megjelent az istenitiszteleten — folytatja Süteő úr — szomorúan nézte, hogy a cél méltóságához nem illő sötét pincészerű helyiségben tartják az istenitiszteleteket. Szégyenérzettel nézte, hogy a magyar szónak mintegy elrejtetten kell elhangzani abban a Fiumében, melyre a magyar kormány annyi milliót költött. Moody András úr azonnal megküldte a maga adományát: 120 koronát (5 font sterling) s gyűjtést indított ismerősei között. Eddig Süteő úrhoz elküldött 3300 koronát. Majd minden héten kap Moody úrtól egy-egy pénzes levelet. Süteő István úr nemcsak a templomra való gyűjtéssel bizonyítja be igaz magyar honfiúságát, hanem hithűségének és jószívének is számos tanújelét adja. A múlt őszi fiamei tartózkodása alkalmával Fazekas Béla buzgó presbiter úrral lehetővé tették egy karácsonyfa-ünnep megtartását, amely alkalommal 24 elhagyott szegény gyermek kapott ruhát s meleg lábbelit. Egy tanácskozás alkalmával szóba került a hívők vallásos buzgó-sága, hogy egy kehely már nem elég 100—150 úrvacsorázónak. Süteő úr mindjárt kijelentette, hogy a hiánynon segíteni fog. Küldött is 2 gyönyörű aranykehelyt és egy ezüst korsót. Levelében írja: „E kegyeszerek első használatánál én is jelen akarok lenni.“ Isten hozza Süteő István urat minél gyakrabban közibénk, áldja meg hosszú élettel, hogy azt a tervet, melyet maga elé kitűzött, keresztül vihesse. Példája találjon követőkre. *Ambrus György*, reform. hitoktató, segédlelkész.

— **Eötvös-ünnepély a debreceni református leánynevelőben.** Február hó 7-én délután szolid csöndben, de meleg érzésekkel ünnepelte meg a debreceni református felsőbb leányiskola és újonnan vele kapcsolatban megnyílt leánygimnázium tanárkara és ifjúsága báró Eötvös József nagy hazánkfiá s költőnk száz éves születési évfordulóját. Koncz Aurélné a kettős iskola kiváló igazgatója tartott megnyitó beszédet, melyben a nap jelentőségét vázolta s jelentette, hogy ez az ünnepély egyben az új leánygimnázium bemutatkozója. Az ünnepi szónok Hettesheimer Ernő tanár volt, ki közvetlen szabadelőadásban vázolta Eötvös pályáját, politikai és költői irányelveit s különösen a nevelésügyre vonatkozó tetteit. A műsor többi számai Eötvös költeményeinek elszavalása s énekkari számok képezték. Az ünnepélyen Baltazar Dezső püspök, Domahidy Elemér főispán,

K. Tóth K. elnök, Dóczy Imre felügyelő, Széll K. nyug. esperes, Márk Endre udvari tanácsos, valamint nagyszámú érdeklődő szülőközönség is részt vett.

— **A Presbyteri Világszövetség** Budapestén, 1911. év őszén tartott gyűléseinek Emlékkönyvéből meglevő példányokat a Kálvin-Szövetség az eredeti 3 korona bolti ár helyett 1 koronáért bárkinek készséggel megküldi. Felhívjuk erre a lelkészek és az egyház iránt érdeklődő világiak figyelmét. Ebben az emlékkönyvben kilenc angol (lefordítva) és kilenc magyar előadásban az angol és magyar egyház történetének, küzdelmeinek, társadalmi, iskolai stb. viszonyainak tömör és áttekinthető tükrét ismerhetjük meg. Egyházunk történetében nevezetes momentum volt ez a gyűlés, amelynek üdvös hatásait már is éreztük. A magyar előadások dr. Balogh Ferenc, dr. Kováts István, Pokoly József, dr. Szóts Farkas, dr. Rác Lajos, bilkei Pap István, György Endre, dr. Antal Géza és Pálóczi Horváth Zoltán dr. tollából kerültek ki. Igen érdekesekek azok a szemelvények is, amelyek a külföldi lapokban jelentek meg az itt járt testvéreink tollából. Dt. Mathews, Knight, Hendersohn, Hanna, Campbell, Claparède írtak rólunk ebből az alkalomból s az irántunk való nagy szeretetről tettek tanubizonyságot. Az itt járt Macmilan, belfasti (irországi) egyetemi rektor volt az, aki az ottani egyetemen három hittanhallgatónak tette lehetővé tanulmányainak külföldön való folytatását s éppen az aberdeeni zsinaton tünt ki, hogy mily fontos volt ránk nézve külföldi testvéreink két év előtti látogatása. A könyv 1 korona ára a Kálvin-Szövetség titkári irodájának küldendő (IV., Molnár-u. 17.), 30 fillér *postabérrel* együtt.

— **Kimutatás a Perth Amboyi református egyház 1913. évi működéséről.** Bevétel volt 3585 dollár 33 cent, kiadás 2813 dollár 90 cent. Született és kereszteltetett 156, házasságra lépett 41 pár (11 vegyes) temettetett 38, konfirmáltatott 14. A vasárnap reggeli istenitiszteleteken megjelentek átlagos száma 300, ünnepnapokon 500. Van két vasárnapi és szünidei magyar iskola 105 növendékkel. Van vegyes énekkar, mely minden vasárnap két énekszámot ad elő a templomban. Van két betegsegélyző református egyesület (magyar és tót) 400 taggal. Minden vasárnap 5 istenitisztelet van. Két gyermek istenitisztelet a város két különböző részén, a távolság miatt, két magyar istenitisztelet az anyaegyház templomában, minden hónap egy vasárnapján tót istenitisztelet s a többi vasárnapokon istenitisztelet a szórványokban. E munkát ez év január 1-étől fogva lelkész és melléje adott segédlelkész végezik.

— **Vallásos estély Biharnagybajomban.** A biharnagybajomi egyházközség február hó 8-án minden tekintetben felemelő és sikerült vallásos ünnepélyt rendezett templomában. Az ünnepély a következő sorrendben folyt le. A gyülekezet orgonakiséret mellett elénekelték a LXXXIV. zsoltár 1. és 6-ik versét. Molnár Ferenc segédlelkész vezetése mellett pedig imádkozott. Az imádság után Varga Antal budapesti hitoktató lelkész énekelt el egy végtelenül gyönyörű szép ősmagyar éneket precizitással, Szabó Jenő művészi orgonakisérete mellett. Majd Tompa Mihálynak „A gyülekezetben“ című örökbecsű költeményét adta elő Papp Gyula tanító. A műsor középpontjára készítette elő a figyelmet még a biharnagybajomi

dalárda énekével s „A mindennapi élet hősei” címmel Varga Antal tartotta meg mélyen szántó, a hitélet aktuális kérdéseit vonzó színnel csoportosító szabad előadását. A nagyhatású beszéd után Molnár Ferenc énekelt el a próba énekeskönyvből az Örök Isten merre, merre vagy? kezdetű bájos éneket s a minden ízében remekül sikerült délutánt Kozma Zsigmond helybeli lelkész zárta be buzgó imádsággal.

Szerkesztői üzenetek. P. J. G. Ujév után, míg a különböző változtatásokkal kiadóhivatal (a nyomda) és a posta is tisztába nem jön és az új címeket meg nem szokja, néminemű kellemetlenségek vannak. A lap küldésére és címzésére vonatkozó nehézményeket azonban (amelyekért bocsánatot kérünk), szíves készséggel elintézi a nyomda, ahová az ilyen felszólalások intézendők. — B. J. Mezőtúr. Örömmel látjuk kedves bátyámat ismét a régi hívek között. Üdvözlöt. — N. L., F. B. Cikked két hozzászólást is váltott ki. Jövő számban jönnek. — V. L., N. V. Üdvözljük sorainkban.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Református imakönyvek
 ≈ **Zsoltárok** ≈
Theológiai művek
 és
Ifjusági iratok
 havi részletfizetésre is
 megrendelhetők

HEGEDÜS és SÁNDOR

református irodalmi könyvkiadóhivatalában

DEBRECZENBEN.

Szab. Grazer-féle

egészségügyi papír.

El az ujság-papírral! Kulturszükséglet!

Ezen papír egyenként hajtogatva és egymásba kapcsolva jön forgalomba. Használata megóvja az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztátalan papír igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olcsó árban árusított ezen cikkeket, miért is a legkisebb keresetű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA:

Egy csomag 500 drb barnapapír (Grazer-féle) 30 fill.
 Egy csomag 500 drb fehérpapír (Grazer-féle) 36 fill.
 Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-szekrényke, elzáró toloajtóval 2 K 40 f

Mihály Sámuel

papirkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, vilanyerőre berendezett könyvnyomdai iparüzem

DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)

Alapított 1891.

Alapított 1891.

Férfi ingek, lábravalók,
 Harisnyák, zsebkendők,
 Selyem moaréak papi palástra,
 Női divatszövetek,
 Delainek,
 Mosó velezek, flanelek,
 Kész női ingek, ágyhuzatok,
 Paplanok, matrácok,
 Szőnyegek és függönyök,
 Ágyterítők

olcsó, szabott árakon
 kaphatók

Szabó Lajos fiai cégnél

~ DEBRECEN, RÓZSA-UTCA. ~

